

Eläinten mikrobilääkkeiden kulutus on edelleen vähentynyt useassa maassa

Euroopan lääkevirasto EMA on kerännyt tietoja eläinten mikrobilääkkeiden käyttömääristä vuodesta 2010 lähtien. Viimeisimmässä, vuotta 2013 koskevassa raportissa on mukana tiedot 26 maasta eli se kattaa noin 95 % Euroopan tuotantoeläimistä.

Kuten neljässä aikaisemmassa raportissa, tiedot perustuvat eläinlääkevalmisteiden pakkauskohtaiseen myyntiin, joka on suhteutettu tärkeimpien tuotantoeläinlajien määrään. Myyntitiedot on pääsääntöisesti saatu lääketukku- ja apteekkien tilastoista. Useilla lääkevalmisteilla kohde-eläinlajeja on useampia, joten tietoja ei saada eläinlajikohtaisesti vaan raportoidaan lääkeryhmittäin ja lääkemuodoittain.

Eläinten määrä huomioitu

Jotta mikrobilääkkeiden kulutusta eri vuosina voidaan vertailla, pitää myynti suhteuttaa eläinten määrään. ESVAC-projektissa käytettävän populaatiokorjausyksikön (population correction unit, PCU) laskennassa on huomioitu tärkeimmät tuotantoeläinlajit sekä maiden välinen eläinkauppa. Seuraeläinten (koira, kissa) lukumäärästä ei ole kattavia tilastoja, joten niitä ei laskuissa oteta huomioon. Vastaavasti tablettien kulutus on vähennetty kokonaismyynnistä, sillä niitä käytetään lähes pelkästään seuraeläimille. Yksi PCU vastaa noin 1 kg:aa, mutta on syytä muistaa, että se on puhtaasti tekninen yksikkö. Raportissa mikrobilääkkeiden myynti esitetään milligrammoina aktiivista ainetta populaatiokorjausyksikköä kohti (mg/PCU) sekä suhteellisina osuuksina kokonaiskulutuksesta. Yksityiskohtainen kuvaus populaatiokorjausyksiköstä on ensimmäisessä ESVAC-raportissa.

Tuloksia tarkastellessa on erityisesti huomioitava, että tuotantoeläinlajien jakauma eri maissa vaihtelee huomattavasti. Kulutustrendejä tulisi siksi ennen kaikkea tarkastella maakohtaisesti, mutta maiden väliseltä vertailulta ei voi välttyä. Samaan aikaan 5. ESVAC -raportin kanssa julkaistaan interaktiivinen tietokanta, josta voi ladata kaavioita ja taulukoita Excel -muodossa. Se myös mahdollistaa eri alueiden tulosten tarkastelun rinnakkain (esim. Keski-Euroopan maat, Pohjoismaat, Välimeren maat).

Kokonaismyynnissä suuri vaihtelu

Maakohtainen kokonaismyynti vaihteli 3,7 - 425,8 mg/PCU välillä eli ääripäiden ero oli yli satakertainen.

Yhteistuloksissa ylivoimaisesti suurin osa mikrobilääkkeistä annettiin eläinryhmille rehun tai juomaveden mukana. Ryhmälääkkeiden osuus kaikkien mukana olevien maiden yhteiskulutuksesta oli 92 %, injektiovalmisteiden lähes 8 % ja muiden valmisteiden alle 1 %. Suomessa käytetyimpiä olivat injektiovalmisteet (56 %) ja ryhmälääkkeet (38 %), utareensisäisten valmisteiden osuus oli 2 %. Suomessa lääkittiin siis useimmiten eläinyksilöitä ja Euroopassa eläinryhmiä.

Lääkeryhmistä Euroopassa eniten myytyjä olivat tetrasykliinit (37 %), penisilliinit (22 %) ja sulfonamidit (10 %). Suomessa myydyimpiä olivat penisilliinit (50 %), sulfonamidit (20 %) ja tetrasykliinit (20 %).

Kriittisen tärkeät mikrobilääkkeet

Ihmisten lääkinnässä kriittisen tärkeiden mikrobilääkkeiden (critically important antimicrobials, CIA) eli 3. ja 4. polven kefalosporiinien, fluorokinolonien ja makrolidien myynti

vaihteli maiden välillä suuresti (0–0,68 mg/PCU, 0,02–9 mg/PCU ja 0–23 mg/PCU). Suomessa niitä käytetään selvästi vähemmän kuin Euroopassa yleensä (0,02 mg/PCU, 0,2 mg/PCU ja 0,9 mg/PCU).

3. ja 4. polven kefalosporiineja on tuotantoeläimille Euroopassa vain injektiona tai utareen sisäisesti annettavina valmisteina. Fluorokinolonit annetaan useimmiten juomaveteen sekoitettuna (80 %), makrolidit yleensä rehun tai juomaveden mukana (92 %). Suomessa 3. polven kefalosporiineja ja fluorokinoloneja on tuotantoeläimille ainoastaan injektiovalmisteina. Sen sijaan makrolidit annetaan lähes poikkeuksetta ryhmälääkkeinä.

Kulutus edelleen vähentynyt useassa maassa

Myyntitiedot kerättiin nyt neljättä kertaa yhtenäisellä menetelmällä. Muutokset lääkeryhmittäin on esitetty myös maakohtaisesti. Uutta ovat yksityiskohtaisemmat kaaviot 3. ja 4. polven kefalosporiinien ja fluorokinolonien maakohtaisesta kulutuksesta.

Kun eläinten mikrobilääkkeiden eurooppalainen kulutusraportointi viisi vuotta sitten alkoi, tulokset saivat suurta huomiota ja useassa jäsenvaltiossa herättiin toimenpiteisiin kulutuksen hillitsemiseksi. Seurantaan vuodesta 2011 osallistuneiden 23 maan yhteiskulutus on vähentynyt 8 %, mutta maakohtaisesti vaihtelu suurta (- 51 % vähennyksestä +21 % lisäykseen). Esimerkiksi Alankomaissa kokonaiskulutusta on kolmessa vuodessa vähennetty 51 %. Suomessa mikrobilääkkeiden käyttö on pysynyt eurooppalaisittain maltillisella tasolla koko seurantajakson ajan.